Магистърска програма “Дипломация и разузнаване”

Задължително ателие

Дипломация преди държавност: българи дипломати от XIX век

Лектор:

ас. Ваня Рачева

Първа среща:

Дисциплината

Дисциплината се занимава с историята на дипломатически акции и процеси на Балканите от XIX век и с конкретното участие в тях на определени българи, поданици на Османската империя и/или на Руската империя. Тясно българските теми и личности се поставят в имперски, общобалкански и интердисциплинарен контекст. Занятията се провеждат в три основни тематични кръга с акцент върху семинарна работа с източници и изследване на детайлни проблеми. Цели се формиране на афинитет към самостоятелно научно дирене и практически анализ, както и задълбочаване познанията за дипломатическите практики в исторически контекст.

Тематични модули:

✓Българи, свързани с дипломатически акции и инициативи на Османската империя;

✓Българите в дипломатически акции на балканските автономни и/или независими държави;

✓Българи във фокуса на руската имперска дипломация от XIX век;

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Магистърска програма „Дипломация и разузнаване“

ПРОГРАМА

на задължително ателие

Дипломация преди държавност: българи дипломати от XIX век

Учебният план е утвърден на Академически съвет с протокол № 6 от 30.03.2016 г.

Дисциплината ***Дипломация преди държавност: българи дипломати от XIX век*** се занимава с историята на дипломатически акции и процеси на Балканите от XIX век и с конкретното участие в тях на определени българи, поданици на Османската империя и/или на Руската империя. Фокусът е върху познати събития и процеси, но разгледани по нетрадиционен начин. За целта тясно българските теми и личности се поставят в имперски, общобалкански и интердисциплинарен контекст. Занятията се провеждат в три основни тематични кръга с акцент върху семинарна работа с източници и изследване на детайлни проблеми. Подбраните тематични модули позволяват (в зависимост от интересите на студентите в групата) практическата работа през семестъра да се задълбочава както в трите теми, така и само в част от тях. Семинарите имат за цел да формират у студентите афинитет към самостоятелно научно дирене и практически анализ, и да задълбочават уменията им за издирване на източници и литература под практическото ръководство на преподавателя, както и познанията им за дипломатическите практики в исторически контекст.

Оценяването тече през целия семестър и крайната оценка е комплексен резултат от практически задачи. Решаващо място заема изработването и защитата на курсова работа по избрана тема. Студентът работи по нея през цялото време, като отделните етапи (намиране и оформяне на библиография, изготвяне на конспект, начална версия и презентация на крайния текст) се проверяват периодично. Студентът избира да разработи курсова работа между четири варианта: критичен анализ на публикуван източник, отговор на проблемен въпрос, есе *или* рецензия на монография (или сборник тематични статии) по тематиката на курса.

Изисквания за формиране на оценката: 50 % от оценката е съставена от участие в часовете и самостоятелната работа през семестъра, а останалите 50 % – от курсова работа и защитата й. Темата се избира по един от модулите и се разработва през целия процес на обучение под ръководството на преподавателя, като по време на изпита представеният предварително текст се защитава публично пред колегите.

Тематични модули:

I. Българи, свързани с дипломатически акции и инициативи на Османската империя (до 1878 г.):

- Неофит Бозвели, Стефан Богориди, Светослав Сапунов (Миларов) и др.

II. Българите в дипломатически акции на балканските автономни и/или независими държави:

- Петър Ичко и ролята му за сключване на т.нар. „Ичков мир" от 1806 г. между Високата порта и въстаническа Сърбия;
- Българи, дипломатически служители на княз Милош Обренович до 1839 г. (Михаил Герман, братя Димитър и Христо Мустакови, Марко Георгиевич, Панто хаджи Стоил);
- Българи, свързани с дипломатически акции и изяви на автономна Сърбия при Караджорджевичите (Константин Ранов, Стефан Веркович и др.);
- Георги Раковски и някои дипломатически акции на Гърция (40-те г. на XIX в.) и на Сърбия (1863 г.).

III. Българи във фокуса на руската имперска дипломация от XIX век:

- Българи инициатори на български дипломатически инициативи към Русия до Кримската война (1853 – 1856): Иван Замбин и Атанас Некович, Софроний Врачански, Александър Некович; Васил Априлов, Александър Екзарх, Захарий Княжески и др.;
- Българи служители на Азиатския департамент на руското Министерство на външните работи: Константин Петкович, Найден Геров, Сава Филаретов; българи на служба в руското консулство в Цариград и в посолствата на Руската империя на Балканите: Димитър Мустаков, Михаил Герман, Михаил Кифалов, Христо Кънчев Даскалов, Захари Княжески, Петко Рачов Славейков, д-р В. Караконовски, Тодзор Бурмов и др.;
- Българите в Гражданската канцелария на княз Владимир Черкаски (1877 – 1878 г.).

Литература:

Забележка: Посочената литература е само примерна и подлежи на допълване и конкретизиране в зависимост от предпочитанията и избора на студентите

Архив на Георги С. Раковски. Т. I. Писма и ръкописи. София, 1952; Т. II. Писма до Г. С. Раковски. 1841 – 1860. София, 1957; Т. III. Писма до Раковски. 1861 – 1867. София, 1966

Басенко, Ю. В. Министерство иностранных дел России в 1802 – 1856 гг. – Дипломатический вестник, 2001, № 4

Бояджиев, П. За личността и обществената дейност на Атанас Некович. – Векове, 1981, № 5

Бужашки, Е. Българската община в Цариград и политическите течения в нея (1856 – 1868). – Изв. на Българското историческо дружество, 1985, кн. XXXVII

Велики, К. Политическата дейност на българската емиграция във Влахия в първите две десетилетия на XIX век. – В: *Велики, К.* Страници от миналото на българския народ. София, 1987, 50–76

Велики, К. Браилските бунтове 1841 – 1843. София, 1968

Внешняя политика России XIX и начала XX века. Документы российского министерства иностранных дел. Сер. I (1801 – 1815). Сер. II. (1815 – 1830). Москва, 1960 – 1995

Генчев, Н. Българо-руски културни общувания през Възраждането. София, 2002

Грађа за историју бугарског народа из Архива Србије. Књ. I (1820 – 1856). Уредио К. Џамбазовски. Београд, 1987

Дамянов, И. Към въпроса за дипломатическите постъпки на българите пред европейските правителства през 40-те години на XIX в. – В: Държавностно-политически традиции по българските земи. Сб. материали от Втора национална конференция на младите историци. Велико Търново, 1979

Џамбазовски, Кл. Културно-политичке везе бугаре и кнежевином Србијом. Београд, 1982

Џамбазовски, Кл. Привредне везе бугара с Кнежевином Србијом у доба кнеза Милоша Обреновића и уставобранитеља. Београд, 1986

Дипломатско представништво Србије у Цариграду. Т. I. 1830 – 1858. Прир. М. Перишић, А. Марковић, Св. Рајак. Докумената. Књ. 2. Т. I. Београд, 2015

Дипломатско представништво Србије у Цариграду. Том II. 1859 – 1868. Прир. М. Перишић, А. Марковић, Св. Рајак. Докумената. Књ. 2. Т. II. Београд, 2015

Дихан, М. Д., Й. Митев. Ценни документи в Одеския архив за браилските бунтове 1841 – 1842 г. – Изв. на Института за българска история, 1964, т. 14 – 15, 455–467

Добрашинович, Г. Български материали в архива на Вук Караджич. – Литературна мисъл, 1975, № 6

Дойнов, С. Българите и руско-турските войни 1774 – 1856. София, 1987

Документи за Българското възраждане от архива на Стефан И. Веркович. 1860 – 1893. София, 1969

Жечев, Н. Из дейността на Захари Княжески през 1846 г. – Изв. на Националния селскостопански музей, 1980, кн. 4, 179 – 182

Из архива на Найден Геров. Т. I (1857 – 1870). Подредил Т. Панчев. Под ред. М. Попруженко. София, 1911; Т. II. (1871 – 1878). София, 1914

Йосифова, П. Сблъсъкът между имперското и националното политическо мислене – княз Стефан Богориди и Георги Раковски. – Минало, 1994, № 2, 43–54

Караџић, В. Михаило Теодоровић Герман. – В: *Караџић, В.* Животи српских војвода и других знаменитих срба. Београд, 1961

Кирилова, А. Найден Геров и българските политически инициативи по време на Кримската война (1853 – 1856). – В: Националноосвободителните движения в българските земи XV – XIX век и тяхното отразяване в музеите. Чипровци, 2008, 79–83

Кирилова, А. Откриване на руското консулско агентство в Пловдив през 1857 година. – Исторически преглед, 2009, № 1 – 2, 48–76

Кирилова, А. Руската богослужебна книга в българските земи след Кримската война (по материали от архива на Найден Геров). – Исторически преглед, 2012, № 1 – 2, 3–36

Ковачева, М. Драган Цанков – общественик, политик, дипломат (до 1878 г.). София, 1982

Конев, И. Българо-сръбски литературни взаимоотношения през XIX в. (До Освобождението). София, 1964

Конев, И. Българо-сръбски и българо-хърватски книжовни взаимоотношения. Материали и документи. София, 1966

Конев, И. Вук Караджич за българите и европейската българистика. София, 2007

Конобеев, В. Българското националноосвободително движение. Идеология, програма, развитие. София, 1972

Косик, В. И. Деятельностя рагузинского консула К. Д. Петковича во время восстаний в южной и юго-восточной Герцеговине конца 50-х – начала 60-х гг. XIX в. – В: Međunarodni naučni skup „Problemi istorije Bosne i Hercegovine 1850 – 1875”. Sarajevo, 1987

Маждракова-Чавдарова, О. Българското национално представителство – идеи и опити за създаването му (40-те – 60-те години на XIX в.). – Исторически преглед, 1993, № 2

Маждракова-Чавдарова, О. Задграничното представителство на нацията – алтернатива за българите през Възраждането. – Исторически преглед, 2000, № 5 – 6

Маринов, Д. Турко-Василаки. Един българин от началото на възраждането ни. – Българска сбирка, 1937 (XII), № 2, 118–122

Милић, Д. Букурешка агенција и српско-влашка трговина сољу. – Историјски часопис, 1971, № 17

Минкова, Л. Сава Филаретов – просветител, дипломат, публицист. – Векове, 1974, № 2 – 3, 5–18

Начов, Н. Князъ Стефан Богориди (биографични бележки). София, 1929

Начов, Н. Цариград като културен център на българите преди 1877 г. – Сб. на БАН, 1925, XIX

Орешков, П. Няколко документа за Пазвантоглу и Софроний Врачански (1800 – 1812). – Сб. на БАН, 1914, № 3

Орешков, П. Априлов и Срезневски. – Български преглед, 1929, г. I, кн. 2

Петров-Чомаков, С. Духът на дипломацията. Лични спомени. София, 2002

Поглубко, К. А. За да бъдат полезни на народа си. София, 1976

Рачева, В. Към въпроса за политическата култура на възрожденския българин от втората четвърт на XIX в. – История, 2003, № 3 – 4, 50–60

Рачева, В. За благотворителната дейност на българската емиграция от Букурещ през първата половина на XIX в. – В: Дарителство и взаимопомощ в българското общество (XVI – началото на XX в.). София, 2003, 153–192

Рачева, В. За един *агент* на княз Милош Обренович. Или щрих от политическата кариера на Димитър Мустаков. – В: Балканските измерения на фамилията Мустакови. Сб. с материали от Международна научна конференция Габрово, 18 – 19 септември 2007. София, 2008, 200–238

Рачева, В. Неприметным образом. Начало болгарско-российских политических контактов при Александра I. – Российский исторический журнал „Родина”, Москва, 2009, бр. 6, 37–40

Рачева, В. Политикът Софроний Врачански и руската преселническа политика по време на руско-турската война (1806 – 1812). – В: Софроний Врачански – книжовник и политик от Новото време. Сб. с материали от Международна научна конференция, София, 24 ноември 2011 г. Съст. и научна ред. П. Митев и В. Рачева. София, 2013, 136–147

Романски, Ст. Заговорът на Георги Раковски (Георги Македон) в Браила през 1842 г. – Сб. на БАН, 1921, т. 14

Снегаров, И. Принос към биографията на Неофит Рилски. (Гръцки писма до него). София, 1951

Стобийски епископ Арсений. Принос към биографията на Неофит Рилски. София, 1984

Стојановић, М. М. Константин Петковић и Црна Гора. Скопије, 1987

Стојанчевић, В. Кнез Милош према Бугарској и Бугари. – Историјски гласник, 1954, № 4, 65–89

Стојанчевић, В. Вукова знања о Бугарској и Бугарима. Посебно издање САНУ, Вуков зборник. Београд, 1966

Стојанчевић, В. Милош Обреновић и његово доба. Београд, 1966

Стојанчевић, В. Србија и Бугари, 1804 – 1878. Београд, 1988

Тонев, В. Николай М. Тошков и освободителните борби през Възраждането. – В: Българите в Северното Причерноморие. Т. 5. Велико Търново, 1996

Трайков, В. Раковски и балканските народи. София, 1971

Унджиева, Цв. Документи по Българското възраждане в съветските архиви. – Изв. на Института за българска литература, 1962, кн. XII

Хаджов, Ив. Братя Димитър и Константин Мустакови. София, 1944

Хаджов, Ив. Критически бележки върху някои от вестите за братя Мустакови. – Македонски преглед, 1933/1934, 9, № 2 – 3, с. 91

Цеков, Х. Йорданка Филаретова. Госпожата. София, 2009

Шарова, К. Българският политически център в Париж през 40-те години на XIX в. – В: Академик Христо А. Христов. Изследвания по случай 60-години от рождението му. София, 1976, 63–87

Шарова, К. Български дипломатически акции пред Европа в началото на 40-те г. на XIX в. – В: България и европейските страни през XIX – XX в. София, 1975

© Изготвила: ас. Ваня Рачева